

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ḥamishah ḥumshe Torah

‘im 3 targumim ... pe. Rashi, u-ferush Rashbam u-ferush Mikhlal yofi min
R. Shelomoh ben Melekh u-ferush Be’er reḥovot ‘al diḳduḳe Rashi ...
ve-Sefer ha-Ḥinukh me-Rabenu Aharon ha-Levi be-sof kol ḥeleḳ

Sefer Be-reshit

Shelomoh ben Yitshaḳ

Frankfurt de-Oder, 544 [1783 oder 1784]

מ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10050

רב עורייסקה בני ה' אלקה ואראנו במרם
 כו אמות : א ויסע ישראל וכל אשר לו
 ויבא בארץ שבע נזבח זבחים לאלהי אביו
 יצחק : ב ויאמר אלהים לישראל במראת
 הלילה ויאמר יעקב יעקב ויאמר הנני :
 ג ויאמר אנכי האל אלהי אביך אל תירא
 מרעה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם :
 ד אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה
 גם עלה ויוסף ישית ידו על עיניך :
 ה ויקם יעקב מבאר שבע וישאו בניו
 ישראל את יעקב אביהם ואת שפם ואת
 נשיהם בעגלות אשר שכת פרעה לשאת
 אתו : ו ויקחו את מקניהם ואת רכושם
 אשר רכשו בארץ כנען ויבאו מצרימה
 ויעקב וכל זרעו אתו : ז בניו ובני בניו אתו
 בנותיו ובנות בניו וכל זרעו הביא אתו
 מצרימה : ס ה ואלה שמות בני ישראל
 הבאים מצרימה יעקב ובניו בלוי יעקב ראובן :
 ט ובני ראובן חנוך ופלוא וחצרן וכרמי :
 י ובני שמעון ימואל ומין ואהרן ויכין
 וצחר ושאל בן הקנענית : יא ובני לוי
 גרשון קהת ומררי : יב ובני יהודה ער
 ואונן ושלה ופרץ ורח וזמרת ער ואונן
 בארץ כנען נהני בני פרץ חצרן וחמול :
 יג ובני יששכר תולע ופנה ויובן שמרון :
 יד ובני זבולון סכר ואלין ויחלאל : טו אלין בני
 לאה די לידת ליעקב בפרן אדם וירת דינה
 אדם ואת דינה בתו קלדי נפש בניו ובנותיו
 שלשים

ואחויניה עד לא אמות : א ונטל ישראל
 וכל דליה ואתא לבאר שבע ודבח דבחהו
 לאלקה דאבוהי יצחק : ב ויאמר יי לישראל
 בחזוןא דליליא ויאמר יעקב יעקב ויאמר הו
 אנא : ג ויאמר אנא אל אלקה דאבוך לא
 תדחל מלמיתה למצרים ארי ל' עם סני
 אשוינד תמן : ד אנא איהות עמך למצרים
 ואנא אסיקנדך אף אסקא ויוסף ישוי ידוהו
 על עינד : ה וקם יעקב מבארץ דשבע
 ונטלו בני ישראל ית יעקב אבוהון וית
 טפלהון וירת נשיהון בעגלתא די שלח
 פרעה למטל יתיה : ו ודברו ית גימיהון
 וית קנניהון די קנו בארץ כנען ואתו
 למצרים יעקב וכל בנוהי עמיה : ז בנוהי
 ובני בנוהי עמיה בנתיה ובנת בנוהי וכל
 זרעיה איתי עמיה למצרים : יח ואלין
 שמחת בני ישראל דעאלו למצרים יעקב
 ובנוהי בוכריה דיעקב ראובן : ט ובני
 ראובן חנוך ופלוא וחצרן וכרמי : י ובני
 שמעון ימואל ומין ואהרן ויכין וצחר ושאל
 בר קנעניתא : יא ובני לוי גרשון קהת
 ומררי : יב ובני יהודה ער ואונן ושלה
 ופרץ ורח ומית ער ואונן בארץ כנען
 נהני בני פרץ חצרן וחמול : יג ובני
 יששכר תולע ופנה ויובן שמרון : יד ובני
 זבולון סכר ואילן ויחלאל : טו אלין בני
 לאה די לידת ליעקב בפרן אדם וירת דינה
 ברתיא

שלישים ושקלש : טז ובני נד צפיון וחגי ברתיה כל נפש בנוהי ובנתיה תלתין ותלת :
שוני ואצגן ערי וארודי ואראלי : טז ובני נד צפיון וחגי שוני ואצפון ארי
ובני

יונתן בן עוזיאל

קמו

איוול ברוך ואחמניה קדם ראסות : א זנטל ישראל וגוי : ב ואמר יי לישראל בנבואה בליליא וגוי :
ג ואמר אגיא הוא אל אלהיה דאבוך לא תדל מלמחות למצבוים על עיסק שיעבדא די פסקית עם אכרדום
צרום לעם פגי אשוינד פמן : ד אגיא הוא דמיקרי איות עמד למצבוים ואיחמי סיגופיהו די פגד ומיקרי זעלנג
ממן אוף אסיק ית פגד פסקו ורם יוסף ישי ידיה על עינד : ה נקם יעקב קבירא דשבע ונטלו בני ישראל
ית יעקב אברהון ונת טפליהון ונת גשיהון בקדנא דשבר פרעה למיטל יתיה : ו ודקרו ית קניגיהון ונת נקפיהון
די קנו בארעא דקנעו וגוי : ז בנו ובני בנו וגוי : ח ואילן שמהת וגוי : ט ובני דראובן וגוי :
י ובני דשקעו וגוי ושאל הוא זמרי דעבר עובדא דקנענאי קשטים : יא ובני דלוי גרשוו וגוי :
יב ובני דיהודה וגוי ומית ער ואינו על עיסק עובדהו כישייא בארעא דקנעו ושלח וזבח לא אולירו בניו
בארעא דקנעו ונתו בני פרי דנתו למצבוים הצרון וחמול : יג ובני דיששכר חכימו וקרי חושבנא ושומהון
חילע וגוי : יד ובני דנבלון חריו מרי פרקמטיא מפרנסיו ית אחרהון בני יששכר וקקליו אגר פנהוון ושומהון
סרד וגוי : טו אליו בני לאה דיליבת לעקב בפרו דארם ונת דינה ברתיה כל גפשת בניו וברתיה תלתין ותלת :
טז ובני דגד וגוי

רש"י

שומה וזונה הוילי ויגד יוסף בני חי : (א) בארדזשבע : כמו לבאר שבע : (ב) אכסוף תיבה במקום למ"ד בתמילה : לאלהי אביו
יעקב . תייכחדם בכבוד חכוי ותר מכבוד וקמו למינד תלה כיחוק ולא באכרהס : (ג) יעקב יעקב . לשון חכה :
(ד) אל תירא מרדה מצרימה . לפי שהיה נזיר על סנוק ללאת למזה לארץ : (ה) ואנכי אעלך . הכטימו לפיות נקבר
בארץ : (ו) אשר רכשו בארץ כנען . חבל מה שרשע העדן חיס נתן הכל לעשו בשביל חלקו כמערת המכילה חומר ככמי חונק
לארץ חיו כדלי ליוה אחר כתיב ליה עמיד לו למרין של זכ וספק כיון כרוזמר לו טול את אלו : (ז) ובנות בניו . סרח בת אשר
ויכחד בת לוי . הבאים מצרימה . על שם היתה קורא להם הכתוב כאיס . ואין לתמוה על אשר לא כתב אחר כאר
(ח) בן הכנענית . בן דינה שנכעלה לכנעני . כהנהגות שם לא היתה דינה רוצה ללאת עד שנכעלה שמוען שיאחזה ב"ר :
(טו) אלה בני לאה ואת דינה בתו . הוכרים תלה בלאת והנקה תלה ביעקב ללמדך אשה מורעת תמילה יולדת זכר איש מוריעה
תמילה יולדת נקבה : שלישים ושקלש . וכפרטן אי אתה אולא חלא שלים ושנים חלא וו יוכד סולדי סין האומות בכניסתן
לעיר

רשב"ם

כרים חיות וגוי : (א) לאלהי אביו יוסף . שניה שם יחוק וזבח סכר שבע כשנלה לו והח"ה כמה שכתב בפרשת אלה תולדות
יעקב ועשה גם הוא שם זכרים כיון שגמה אביו : (ד) חעלך גם עלה . כלומר אחר עינד וגם עלה חעלך . כמו וכרכתס גם
איתי . גם עלה שנקבר עם אבותיו כמערת המכילה : ומית ידו על עינד על עניינד וזרכין ושתל לעשותם כדכתיב ומית ידו
על שמי : (ט) יעקב ובניו יעקב ומתאסון שבעים נפש כמו שזכיר לפניו לפי הפשט : כל נפש בניו ובנותיו של יעקב ולאה
הכל

מכלל יופי

מו (ב) (יעקב יעקב) . קריאת המכלל לצורך שרייה . קריאת המספר או רמז לבניו שיעליו
שעמד כשה שנים שלא שרתה עליו רוח נבואה קראו
פעמים כדי שיהבונן כירוח נבואה הוא שקורארו :
(ד) (אעלך) : מן הכבר : (אעלך וס עלרה) . ענין
כריתה וההפסק ויתכן לפרשו לשון עדירה ממש רמז
לקבורה שיקבר בארץ כנען
שיעקב במספר
כל נפש בניו
ובנותיו :
ידו ער עינד) . כמו
שאמר ויפול יוסף על פני
אביו

יז ובני אשר ימנה וישנה וישנו ובריעה
 ושרח אחתם ובני בריעה חבר ומלכיאל :
 יח אלה בני זלפה אשר נתן לבן ללאה
 בתו ותלד את אלה ליעקב שש עשרה נפש :
 יט בני רחל אשת יעקב יוסף ובנימן :
 כ נולד ליוסף בארץ מצרים אשר יקדה
 לו אסנת בת פוטי פרע כהן אן את מנשה
 ואת אפרים : כא ובני בנימן בלע ובכר
 ואשבבל גרא ונעמן אחי וראש מפים וחפים
 נאָרד : כב אלה בני רחל אשר ילד ליעקב
 כל נפש ארבעה עשר : כג ובני דן חשים :
 כד ובני נפתלי וחצאל וגוני ויצר ושלם :
 כה אלה בני בלהה אשר נתן לבן לרחל
 בתו ותלד את אלה ליעקב כל נפש שבעה :
 כו כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה
 וצאי ירכו מלבד נשי בני יעקב כל נפש
 ששים ויש : כז ובני יוסף אשר ילדו
 במצרים נפש שנים כל הנפש לבית יעקב
 ששי הבאה מצרימה שבעים : ס כה ואת
 יהודה שלח לפניו אר יוסף להורח לפניו
 גשנה ויבאו ארצה גשן : כט ויאסר יוסף
 מרכבתו ויעל לקראת ישראל אביו גשנה
 וירא אליו ויפל ער צוארו ויבך ער

וארודי ואראלי : יז ובני אשר ימנה וישנה
 וישנו ובריעה ושרח אחתהון ובני בריעה
 חבר ומלכיאל : יח אלן בני זלפה דיתג
 לבן ללאה ברתיה וילדת ית אלן ליעקב
 שתא עשר נפשו : יט בני רחל אתת
 יעקב יוסף ובנימן : כ ואיתילידו ליוסף
 בארעא דמצרים די לידת ליה אסנת בת
 פוטי פרע רבא דאון ית מנשה וית אפרים :
 כא ובני בנימן בלע ובכר ואשבבל גרא
 ונעמן אחי וראש מפים וחפים נאָרד :
 כב אלן בני רחל דאיתילידו ליעקב כל
 נפש שתא ארבעת עשר : כג ובני דן חשים :
 כד ובני נפתלי וחצאל וגוני ויצר ושלם :
 כה אלן בני בלהה דייהב לבן לרחל
 ברתיה וילדת ית אלן ליעקב כל נפש שתא
 שבע : כו כל הנפש הבאה ליעקב
 למצרים נפשי ירכיה בר מנשי בני יעקב
 כל נפש שתא שתין ושית : כז ובני יוסף
 דאיתילידו ליה במצרים נפש שתא תרתין
 כל נפש שתא לבית יעקב דעלא למצרים
 שבעין : כח וית יהודה שלח קדמוהי לוח
 יוסף לפנא קדמוהי לגשן ואתו לארעא
 דגשן : כט וטקיס יוסף רתיכוהי וקליק

צוארו

רשי

לקדמות

ליד שאלת אשר ילדה אותה ללוי כמזרים לידתם כמזרים ותין כמזרים : (יט) בני רחל אשה יעקב . וככלן לא לאמר
 כן חלל שתיים עיקרו של בית : (כו) כל הנפש הבאה ליעקב . סינחון מתי ככנן לכת לזכרים ותין הכהן זולטון עבר אלח לטון
 היום כיון (אסתר ב) בערב הים כחה וכמו וכה רחל בתו כחה עם הנחן לניכר טעמו למטה כחלף לפי חכמתו לטח
 חלף ככנן לא היו חלל ששים וסס . והשני כל הנפש לבית יעקב הכחה מתי יתן טעמים הוא לטון עבר לפיכך טעמו למטה כח"ת
 לני ששבתו סס היו שבעים שאלו סס יוסף ושני בניו ונתוספה להם יוסף כון החומות : (ועין ככאורו לת"י ונחשתמאל לרונת
 כמחוקר כר"י) . ולדברי החומר תלוינות נולדו עס אשכטים כרוכים חנו נומר שנתו לפני יודתן למזרים שהרילא כמזכילן .
 מנחתי פוקרת רכה עשו סס כסנות

טו ובנוי דוד וגו' : יו רבנו דאשר וגו' ושבח אהתהון דאידברית פד היא קיימא לגיגנימא על הכשרת
 לעקב דיוסף קיים היא שיובת להבי אכל מדין קטול ביומי יואב רבנו דכרועה דנתתי למצבים חסר ומלביאל :
 יח אליו בני זלפה וגו' וילידת בת אליו לעקב שיספר גפשוין : יט בנוי רחל וגו' : כ ואתיליד ליוסף בניו
 בארעא דמצרים דליבת ליה אקנת בת דנה ורבת בבית פוטיפרע בנא דטנים ית מנשה נרה אפרים :
 כא רבנו דבנימין עשרא ושומהון על פרישתא דיוסף אחוי בלע דאתכלע מניה , וברר , דהוא בוקרא
 דאמיה , ואשבל , דתליך בשבימא , גרא , דאירער בארעא נוכראה , ונעמן , דתרה געים נקיר , אחי ,
 דהוא אחוי בר אמיה , וראש , בתה ריש בבית אבוי , מרפס , דאזובן במוף , חשים , דהזמן דאתקבש מניה
 ונה בר פקיסר שגין וקוי לקילה הילולא , וארך דנתר למצבים : כב אליו בני רחל דאתילידו לעקב כל
 גפשתא ארפכרי : כג רבנו דדן וריון ואמשריון ולית סבום למניניהום : כד ובנוי דנפתלי יתצאר וגו' :
 כה אליו בני בלהה וגו' כל גפשתא שוקעא : כו כל גפשתא דעלא עם יעקב למצבים גפתי רביה בר מנשהון
 דבני יעקב כל גפשתא שיתין ושיר : כז רבנו דיוסף דאתילידו ליה במצבים גפשתא מרין ויוסף בתה במצבים
 ויוכד בת לוי דאתיליבת במעלהון למצבים בני טרימא סבום כל גפשתא לבית יעקב דעלא למצבים שיקעין :

ירושלמי

לאתקנה ליה אחר בית משרוי לגושנא :

כט וטקים יוסף ארמיכה וסליק לקדמות ישראל אבוי לגשו וקדם דאשתמודעיה אבוי סגד ליה ואתחייב למיתה

שנו

רש"י

היו לו והכתוב קורא אותן כפשות ביותלשון רבים לפי שהיו עובדין לאלוהות הרבה . יעקב שבעים היו לו והכתוב קורא אותן כפשות לפי
 שהיו עובדים לאל אחד : (כח) להורות לפניו כתרומתו לפנות לומקום ולהורת היאך יתשכבה (י) : לפניו . קודם
 שגיע לשם . ומדרש הגדה להורות לפניו לתקן לו בית תלמוד שממש תנא הוראה . (כט) ויאסור יוסף מרכבתו . הוא עצמו
 אסר

באר רחובות דקדוקי רש"י

הוא לשון כחלק לכו (פר וועקסילט אדר ג'אזוייפילט) : (י) נפוש דעיקר ענין הוראה לא שייכא רק בענין הוראת אסור והיתר דלא תכין

רשב"ם

ככל ל"ג עם יעקב . ורבותינו פירשו זו יוכד שנולדה בין החומות . (כז) יוצאי יריכו הכאים מנרימה כל נפש שסיגשש . כי
 יאקב שהוא מחשבון של שלשים ושלש של לזה אינו ככלל יוצאי יריכו כי יוצאי יריכו לא היו כי אס ששים ותשע וכי אמר משה בשבעים נפש
 ירדו אבותיך מנרימה שיעקב ובנוי היו שבעים : (כט) עוד . הרבה : כדכתיב לא על איש יסיס עוד :
 והאשם

מכלל יופי

אבוי . ובשרו בזה שישאר יוסף אחריו לכלכל בניו ובני בניו כל אותן השנים שחיה אחריו : (כו) (מלכד) . פירוש זולת : (כז) (גפשונים) . בא בלשון זמר רוצה לרבו בו על הגוף . וכן כל נפש ארבעה עשר . ובפירוש אחר בזה המספר פעמים חשבון הזכרים כמו ארבעה עשר וכן שבעה . ופעמים חשבון הנקבות שלשים ושלש וכן שש עשרה . לפי שהגוף הוא	במשון זכרו והנפש בלשון חסמות והיא השלימה מנין ע' כפשוטו כתוב אשר ילדה אותה נקבה : (כו) (הבאה ללוי בנזרים לידתה כנזרים ריעקב מלרע כי הוא והורתה בארץ כנען : בינינו : (כז) (הבאה מצרימה) . מלעיל שהוא פועל עבר והר"א במקום אשר ופירושו אשר באה כי לא תשמשהא הידיעה בעובדים . ואמר מצרימה והם לא באו לעיר מצרים כבואם אלא כגושן ור"ל מצרימה לארץ מצרים וגושן בכללה : (כח) (לפניו) . כא בענין ההקדמה : (כט) (ויאסור) . הארץ נהרה בשוא
---	---

צואריו עוד: ל ויאמר ישראל אל-יוסף
אמותה הפעם אחרי ראותי ארת-פניך כי
עודך חי: לא ויאמר יוסף אל-אחיו
ואל-בית אביו אעלה ואנידה לפרעה
ואמרה אליו אחי ובית-אבי אשר בארץ-
כנען באו אלי: לב ותאנשים רעי צאן
כי-אנשי מקנה היו וצאנם ובקרם וכל-
אשר להם הביאו: לג והיה כי-יוקרא
לכם פרעה ואמר מה-מעשיכם:
לד ואמרתם אנשי מקנה היו עבדיך
מנעורינו ועד-גתה נס-אנחנו נס-אבותינו
בעבור תשבו בארץ גשן כי תועבת מצרים
מז כל-רעה צאן: א ויבא יוסף ויגד לפרעה
ויאמר אבי ואחי וצאנם ובקרם וכל-אשר
להם באו מארץ כנען והנם בארץ גשן:
ב ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים ויצגם
לפני פרעה: ג ויאמר פרעה אל-אחיו
מה-מעשיכם ויאמרו אל-פרעה רעה צאן
עבדיך נס-אנחנו נס-אבותינו: ד ויאמרו
א ב אל-פרעה לגור בארץ באנו כי-אין מרעה
לצאן אשר לעבדיך כי-כבד הרעב בארץ
כנען ועתה ישבו-נא עבדיך בארץ גשן:
ה ויאמר פרעה אל-יוסף לאמר אביך
ואחידך באו אליך: ו ארץ מצרים לפניך
הוא במישב הארץ הושב את-אביך ואת-
אחידך ישבו בארץ גשן ואם-יבדעת ויש-בם
אנשי

לקדמות-ישראל אבוי לגשן ואתחזי ליה
ונפל על-צוניה ובכא על צוניה עוד:
ל ויאמר ישראל ליוסף אילו אנא-מאית
ומנא-הדא מנחם-אנא בטר דחזיתינו
לאפקד ארי-עד-כען קיים את: לא ויאמר
יוסף לאחותי ולבית אבוי אסק ואחיו
לפרעה ויאמר ליה אחי ובית-אבא די
בארעא דכנען אתו לנתי: לב וגובריא
רעי ענא ארי-נברו מרי-גיתי הו ונחון
ותוריהון וכל-דלהון איתנו: לג ויהי ארי-
יקרי לכו פרעה וימר מה-עובדיכון:
לד ותימרון נברו מרי-גיתי הו עבדך
מועירנא ועד-כען אף-אנחנא אף-אבהתנא
בריל דתיבתון בארעא דגשן ארי-מרתקין
מצראי כל-רעי ענא: א ואתא יוסף ותו
לפרעה ויאמר אבא ואחי וענהון ותוריהון
וכל-דלהון אתו מארעא דכנען ותא אינו
בארעא דגשן: ב ומקצרת אחורתי דבר
חמשא גוברין ואקימנון קדם פרעה:
ג ויאמר פרעה לאחותי מרי-עובדיכון
ואמרו לפרעה רעי ענא עבדך אף-אנחנא
אף-אבהתנא: ד ויאמרו לפרעה לאתותבא
בארעא אתינא ארי-לית בענא לענא די
לעבדיך ארי-תקיף בפנינא בארעא דכנען
וכען יתבון-כען עבדיך בארעא דגשן:
ה ויאמר פרעה ליוסף למימר אבודך ואתך
אתו לנחך: ו ארעא דמצרים קדמך היא
גוברין